

796

БИБЛИОТЕКА
Министарства Правде

~~Бр. 3910~~

ВО ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА НАРОДА

УРЕДБА

О

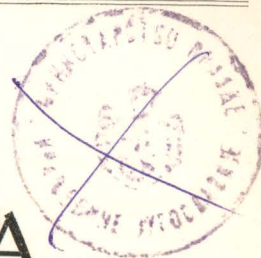
ИЗВРШЕЊУ ОДРЕДАБА ЗАКОНА
О ОБАВЕЗНОМ ТЕЛЕСНОМ ВАСПИТАЊУ

БЕОГРАД
ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
1935

Уведено у нови инвентар бр. 2182 БИБЛИОТЕКА
1 јануара 1942 год. Министарства Правде
Београд. Бр.

МИНИСТАРСТВО ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА НАРОДА

УРЕДБА

О

ИЗВРШЕЊУ ОДРЕДАБА ЗАКОНА
О ОБАВЕЗНОМ ТЕЛЕСНОМ ВАСПИТАЊУ

БЕОГРАД
ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
1935

(Закон о обавезном телесном васпитању обнародован је у „Сл. новинама” бр. 26—VI, од 2 фебруара 1934 године, а Уредба о извршењу одредаба Закона о обавезном телесном васпитању обнародована је у „Сл. новинама” бр. 77—XX, од 1 априла 1935 год.)

Ив. Ср. 36294

МИ
АЛЕКСАНДАР I
по милости Божјој и вољи Народној
КРАЉ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Објављујемо свима и свакоме, да су:
НАРОДНА СКУПШТИНА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ,
сазвана Указом од 19 октобра 1933 године у ре-
дован сазив за 20 октобар 1933 године, на своме
VII редовном састанку, одржаном 17 новембра
1933 године у Београду, и

СЕНАТ КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ,
сазван Указом од 19 октобра 1933 године у ре-
дован сазив за 20 октобар 1933 године, на своме
V редовном састанку, одржаном 29 новембра 1933
године у Београду, решили и да смо ми потврдили
и проглашујемо:

ЗАКОН
О

ОБАВЕЗНОМ ТЕЛЕСНОМ ВАСПИТАЊУ

који гласи:

§ 1.

У циљу телесног, моралног и националног по-
дизања омладине, уводи се обавезна настава те-
лесног васпитања за сву мушку и женску омла-

дину Краљевине Југославије у свима школама, а за сву мушку омладину ван школа од довршене основне (продужне) школе до навршене 20 године.

§ 2.

Обавезна настава телесног васпитања омладине изводиће се за школску омладину свих школа: државних, самоуправних, професионалних и приватних, изузев универзитета и њима равних високих школа, по наставном плану и програму (прописаном од Министра физичког васпитања народа, а у сагласности са појединим Министрима, у чију надлежност ове школе спадају).

§ 3.

Од обавезне наставе телесног васпитања ван школа ослобођавају се обвезници привремено или стално.

Привремено се ослобођавају: обвезници, који болују од какве заразне болести, или болести, код којих је телесно васпитање немогуће или за оздрављење штетно, за све време докле оно траје, стално се ослобођавају обвезници, који болују од трајних заразних болести, као и лица са трајним умним недостацима или телесним манама, услед којих би било телесно васпитање немогуће.

§ 4.

Обвезници, који по овом закону подлеже обавезној настави телесног васпитања, као и њихови родитељи, старатељи или послодавци, ослобођавају се свих такса за све поднеске и уверења која се односе на обавезно телесно васпитање.

§ 5.

Сваки обвезник похађаће обавезну наставу телесног васпитања у месту свога сталног пребива-

лишта или у чије подручје за обавезно васпитање васпитање спада његово место сталног пребивања.

Ако обвезник обавезне наставе телесног васпитања промени место становања, дужан је у року од 30 дана продужити обавезну наставу телесног васпитања у месту, у које се доселио.

§ 6.

Обвезници, који подлеже обавезној настави телесног васпитања а добровољно ступе раније у стални кадар, ослобођавају се обавезне наставе телесног васпитања.

§ 7.

Обавезна настава телесног васпитања за омладину ван школа изводиће се:

- 1) у празничним течајевима;
- 2) у соколским друштвима и четама, у удружењима и установама, којима је циљ телесно васпитање, под условима овог закона.

§ 8.

За свако подручје народне основне школе основаће се према броју обвезника и приликама насеља један или више празничних течајева, у којима ће се вршити појединачна и скупна обука телесног васпитања.

Министар физичког васпитања народа прописује начин оснивања, организовања и рада у празничним течајевима.

§ 9.

Удружењима и установама наведеним у § 7 тач. 2 може Министар физичког васпитања народа издати дозволу за извођење обавезне наставе телесног васпитања по овом Закону, уколико иста одговоре условима, које ће Министар физичког васпитања народа прописати.

Министар физичког васпитања народа може ову дозволу укинути, кад то захтевају интереси обавезне наставе телесног васпитања.

Обвезници обавезног телесног васпитања, ако су чланови удружења наведених у § 7 тач. 2 ослобођавају се похађања празничних течајева догле, док обавезу телесног васпитања врше у поменутиим удружењима и установама.

§ 10.

Настава у празничним течајевима бесплатна је.

Обвезници ових течајева не плаћају ни уписнину ни школарину нити какве друге дажбине за наставу.

§ 11.

Обавезна настава телесног васпитања у празничним течајевима, удружењима и установама поменутиим у § 7 тач. 2 изводиће се по наставном плану и програму прописаном од Министра физичког васпитања народа.

§ 12.

Обвезници обавезног телесног васпитања подврћиће се најмање једанпут годишње лекарском прегледу. Лекарски преглед обвезника у празничним течајевима, соколским друштвима и четама вршиће бесплатно школске поликлинике, срески санитетски референти, (бановински лекари и лекари здравствених општина) и општински лекари.

Лекарски преглед чланова удружења и установа вршиће лекари дотичних установа.

§ 13.

Одржавање наставе у празничним течајевима вршиће се на отвореном простору и у просторијама државних, бановинских, професионалних, са-

моуправних школа и осталих зграда, које могу тој сврси послужити према месним потребама.

§ 14.

Обавезном наставом телесног васпитања ван школа руководиће:

1) У празничним течајевима учитељи, наставници гимнастике и лица са квалификованом спремом одређена од стране Министра физичког васпитања народа;

2) У удружењима и установама наведеним у § 7 тач. 2 лица из средине самих удружења и установа, која за то имају одобрење од Министра физичког васпитања народа.

§ 15.

Лица одређена за наставнике у празничним течајевима дужна су полагати посебан наставнички испит пред комисијом, коју ће Министар физичког васпитања народа одредити.

У том циљу Министарство физичког васпитања народа отвараће према потреби течајеве за наставнике телесног васпитања.

§ 16.

Министарство физичког васпитања народа према својим буџетским сретствима одређиваће награду особљу на раду и надзору у празничним течајевима.

§ 17.

Врховни надзор над обавезном наставом телесног васпитања врши Министар физичког васпитања народа преко општих управних власти, којима ће се према потреби дати стручни референти (надзорници обавезног телесног васпитања).

Опште управне власти организују празничне течајеве, издају потребна упутства и старају се за

правилно извођење обавезне наставе телесног васпитања.

§ 18.

Преписка празничних течајева сматра се као службена и ослобођава се свих такса и поштарине.

§ 19.

На тражење Министра физичког васпитања народа ресорни Министри односно Банови могу одређивати поједине државне, бановинске као и остале самоуправне службенике, да врше поред своје редовне дужности и дужности наставника, надзорника и њихових помоћних органа при обавезној настави телесног васпитања.

Ови службеници вршиће одређене им дужности савесно и марљиво, а за неуредност и повреде дужности подлеже казнама предвиђеним у глави XI Закона о чиновницима.

§ 20.

У циљу организовања и рада обавезне наставе телесног васпитања дужност је општинске управе:

1) да сваке године до 1 јуна уз помоћ руковалаца матичних књига изради спискове по годинама рођења целокупне омладине ван школа, која подлеже обавези телесног васпитања у смислу овог Закона и достави их надлежној управној власти;

2) да одреди потребне просторије за одржавање празничних течајева, уколико њима располаже;

3) да у споразуму са надлежним властима обавезног телесног васпитања одреди погодно земљиште (терен) за извођење обавезне наставе телесног васпитања, уколико њима располаже;

4) да сноси све трошкове око издржавања празничних течајева и у погледу канцеларијског материјала;

5) да у споразуму са наставницима и надлежном влашћу врши надзор над уредним и редовним одржавањем празничних течајева, лекарских прегледа као и да се по потреби стара за одржавање реда и дисциплине у течајевима;

6) да својом сталном сарадњом у опште припомогне извођењу обавезног телесног васпитања у духу овога Закона, и

7) да се стара о фонду празничног течаја.

§ 21.

При свакој општинској управи образоваће се фонд празничног течаја, у који улазе поклони, други приходи и све казне изречене због неизвршавања овог Закона.

Овим фондом управља и рукује општинска управа у споразуму са надлежном влашћу.

Новац из ових фондова употребиће се само за потребе око издржавања односног празничног течаја.

§ 22.

1) Обвезници обавезне наставе телесног васпитања, који се налазе у школама, њихови родитељи, старатељи и послодавци подпадају у случају, да се огреше о овај Закон под дисциплинско кажњавање школа, у којима се обвезници налазе.

2) Обвезници обавезне наставе телесног васпитања ван школа, уколико се налазе у друштвима и установама наведеним у § 7 тач. 2 овог Закона, кажњаваће се за неизвршење обавеза из овог Закона по дисциплинским правилима самих тих друштава и удружења.

3) Обвезници обавезне наставе телесног васпитања у празничним течајевима кажњаваће се за

неизвршење и кршење овог Закона од опште управне власти првог степена а на пријаву наставника течаја опоменом, укором, за теже случајеве и глобом од 5—500 динара или затвором до 5 дана.

Истом казном казниће се и њихови родитељи, старатељи и послодавци, уколико проузрокују неиспуњавање или непослушност обавезника.

4) Казном из тачке 3 овог параграфа кажњаваће се и трећа лица, која проузрокују на било који начин неиспуњавање обавеза по овом Закону било обавезника, њихових родитеља, старатеља или послодаваца.

5) Ко јавно или ма на који други начин позива на отпор или непослушност према властима или ком службенику предвиђеном у овом Закону казниће се затвором до годину дана.

Ко власти или службенике у вршењу званичне дужности по овом Закону изложи порузи или презрењу, казниће се затвором до шест месеци и новчано до 5000 динара.

На пријаву наставника течаја обавезног телесног васпитања надлежни редован суд ће по званичној дужности вршити истрагу (извиђања) и суђење овим кривцима.

§ 23.

Обвезници обавезног телесног васпитања, који у току 1934 године навршују 20 година ослобођавају се обавезне наставе телесног васпитања.

§ 24.

Свака општина дужна је у року од 3 месеца по обнародовању овог Закона да уз помоћ руковалаца матичних књига, изради спискове по годинама рођења свих оних лица ван школа која подлежу обавезној настави телесног васпитања у дојичној општини.

§ 25.

Овлашћује се Министар саобраћаја, да у споразуму са Министром за физичко васпитање народа пропише посебан Правилник о повластицама на железницама, бродовима и осталим саобраћајним сретствима у државној експлоатацији за обвезнике, наставнике и надзорнике и њихове помоћне органе приликом скупних вежби као и осталим путовањима по пословима обавезне наставе телесног васпитања.

§ 26.

Овлашћује се Министар војске и морнарице, да пропише посебну уредбу за олакшице у погледу обавезе служења у кадру за лица која су похађала и са успехом завршила своју обавезу телесног васпитања.

§ 27.

За извршење овога Закона у току буџетске 1933/34 године одобрава се за све личне и материјалне расходе кредит у суми од 2 милиона динара. Министар финансија ставиће ову суму на расположење Министру физичког васпитања народа из буџетских резервних кредита буџета за 1933/34 годину и других срестава са којима буде располагао.

§ 28.

Ближе одредбе о извршењу овога Закона прописаће Уредбом и правилницима Министар физичког васпитања народа.

§ 29.

Овај Закон ступа у живот кад га Краљ потпише, а обавезну снагу добија кад се обнародује у „Службеним новинама”.

Препоручујемо Нашем Министру правде, да овај Закон обнародује, свима Нашим Министрима да се о извршењу његовом старају, властима заповедамо да по њему поступају, а свима и свакоме да му се поковају.

17 јануара 1934 год
у Београду.

АЛЕКСАНДАР с. р.

Министар физичког васпитања народа,

Др. Лавослав Ханжек с. р.

Видео и ставио државни печат,

Чувар државног печата,

Министар правде,

Б. Максимовић с. р.

(М. П.)

Претседник Министарског савета

и Министар пољопривреде,

Др. М. Сршкић с. р.

(Следују потписи осталих министара).

Na osnovu § 8 Zakona o obaveznom telesnom vaspitanju propisujem:

U R E D B U

O OSNIVANJU I RADU PRAZNIČNIH TEČAJEVA I IZVRŠENJU OSTALIH ODREĐABA ZAKONA O OBAVEZONOM TELESNOM VASPITANJU

Član 1

Na osnovu § 1 Zakona o obaveznom telesnom vaspitanju, telesnoj, moralnoj i nacionalnoj nastavi van škola, podleže samo muškarci od dovršene osnovne (produžne) škole do navršene dvadesete godine.

Član 2

Nastavna godina u prazničnim tečajevima počinje 1 aprila jedne, a završava se 31 marta sledeće godine.

Član 3

Nastava obaveznog telesnog vaspitanja u prazničnim tečajevima izvodi se samo nedeljom izuzev: državnih i velikih verskih praznika svih veroispovesti, ako ovi padaju nedeljom.

Kad većina obveznika jednog mesta praznuje, neće ni manjina imati nastave toga dana.

Gde prilike i običaji dozvoljavaju mogu se časovi obavezne nastave držati i ostalih manjih praznika, kada mesno sveštenstvo bude sa tim saglasno. Sporazum pokreće mesna opštinska uprava.

Čas početka nastave regulisaće mesna opštinska uprava u sporazumu sa nastavnicima i sveštenicima, prema mesnim prilikama, a u gradovima i u sporazumu sa upravicima prazničnih škola (trgovačkih, zanatskih i ostalih).

Nastava traje 1½—2 časa; pri izletima ili specijalnoj nastavi i više — prema programu nastave i mesnim prilikama i mogućnostima.

Član 4

Obavezna nastava, telesnog, moralnog i nacionalnog vaspitanja za obveznike van škola izvodi se po priloženom programu u:

- a) prazničnim tečajevima;
- b) sokolskim društvima i četama; i
- c) svim ostalim udruženjima — ustanovama — koje imaju za svrhu telesno vaspitanje, a kojima Ministar fizičkog vaspitanja naroda odobri izvođenje pomenute nastave.

Član 5

Praznični tečajevi osnovaće se odmah u svima gradovima koji spadaju pod Zakon o gradskim opštinama, a u ostalim opštinama kada se stvore mogućnosti za uspešan rad prazničnih tečajeva, o čemu će voditi brigu i staranje mesna opštinska uprava shodno § 20 Zakona o obaveznom telesnom vaspitanju.

Član 6

Sva sokolska društva obavezna su da kod svojih pripadnika, koji podleže obaveznom telesnom vaspitanju, izvode nastavu po priloženom programu.

Sokolske čete izvodiće istu nastavu sa svojim pripadnicima, koji podleže obaveznoj telesnoj nastavi, samo u slučaju ako imaju uslova i mogućnosti predviđenih u čl. 7 ove Uredbe.

Starešinstvo sokolskih četa, koje mogu izvoditi priloženi program obavezne telesne nastave, sporazumeće se sa mesnom opštinskom upravom da svi obveznici obaveznog telesnog vaspitanja dotične opštine, obaveznu nastavu izvode u sokolskoj četi, te da se i ne organizuje poseban praznični tečaj.

U ovakvom slučaju mesna opštinska uprava dužna je, po § 20 Zakona o obaveznom telesnom vaspitanju, dati svu pomoć i potporu ovoj sokolskoj četi.

Gde se sporazum ne može postići, sokolska četa radi samo sa svojim pripadnicima.

Savez Sokola Kraljevine Jugoslavije izveštavaće Ministarstvo fizičkog vaspitanja naroda svake godine, do 1 oktobra, u kojim se sokolskim četama izvodi program obavezne telesne nastave, a posebno u kojim su sokolskim četama svi obveznici obavezne telesne nastave dotične opštine.

Član 7

Odobrenje izvođenja programa obaveznog telesnog vaspitanja u ostalim organizacijama pomenutim u tač. c) čl. 4 ove Uredbe daće se pod sledećim uslovima:

- a) ako imaju stručna lica za izvođenje priloženog programa (za specijalnu nastavu mogu angažovati lica iz vojske: aktivne ili penzionisane i rezervne oficire ili podoficire);
- b) ako imaju obezbeđen prostor za izvođenje nastave;
- c) ako su usposobljene da vrše zdravstveni nadzor, održavaju higijenske mere i vrše lekarske preglede svojih obveznika;
- d) ako organizuju kontrolu tačnog i urednog pohađanja nastave;
- e) ako izjave da će uredno voditi sve promene u spiskovima obveznika obavezne telesne nastave.

Udruženja i ustanove, koje žele da kod svojih pripadnika izvode nastavu obaveznog telesnog vaspitanja, prijaviće se redovnim putem — preko svojih viših organizacija — Ministarstvu fizičkog vaspitanja naroda, navodeći u prijavi gornje podatke. Za stručna lica koja će nastavu izvoditi treba podneti podatke o prezimenu i imenu, zvanju (ako su državni, banovinski ili samoupravni službenici označiti i nadležstvo), godinama starosti, kao i podatke o stručnosti, stepenoj aktivnim bavljenjem telesnim vaspitanjem, ili svršenim školama i tečajevima i kojim.

Ova udruženja počće izvođenje obaveznog telesnog vaspitanja kod svojih pripadnika, koji toj nastavi podleže, kad dobiju odobrenje od Ministra fizičkog vaspitanja naroda.

Član 8

Nastavu obaveznog telesnog vaspitanja u sokolskim društvima i četama izvodiće, bez naročitog odobrenja, tehnički organi sokolskih društava i četa, a u udruženjima i ustanovama pobrojanim u tač. c) čl. 4 ove Uredbe stručna lica dotičnih udruženja i ustanova, kojima Ministar fizičkog vaspitanja naroda da odobrenje uz odobrenje udruženju da izvodi nastavu obaveznog telesnog vaspitanja po čl. 7 ove Uredbe.

U prazničnim tečajevima nastavu izvode: nastavnici telesnog vežbanja; tehnički organi sokolskih društava i četa, učitelji sa svršenim tečajevima u sokolstvu, ili aktivni sportisti, kao i ostali sportski radnici, koji dokažu sposobnost za izvođenje prilagođenog programa shodno čl. 7 ove Uredbe.

Gradske (opštinske) uprave dužne su da pribave nastavnike u prazničnim tečajevima i to tako da za svaku grupu (kategoriju) bude bar jedan nastavnik.

U koliko nastavnici nisu tehnički organi sokolstva, gradska (opštinska) uprava predložiće redovnim putem Ministarstvu fizičkog vaspitanja naroda lica

sposobna za izvođenje nastave, kako bi im se dalo odobrenje.

Nastavnicima u prazničnim tečajevima davaće nagrade za rad mesne gradske (opštinske) uprave iz fonda prazničkog tečaja, s tim da nagrada ne bude veća od 40 ni manja od 25 dinara prazničkog rada.

Ministarstvo fizičkog vaspitanja naroda davaće nagrade — prema svojim budžetskim sretstvima, samo nadzornicima obaveznog telesnog vaspitanja.

Član 9

Za izvođenje obaveznog telesnog vaspitanja udruženja i ustanove pobrojane u tač. c) čl. 4 ove Uredbe jedne grane viteštva i sporta i jednog mesta, mogu se udružiti, skupljajući na jedno mesto svu omladinu svojih društava, radi izvođenja obavezne telesne nastave

Ako ovakva udruženost za ovu svrhu postoji, treba to naglasiti u prijavi koja se podnosi po čl. 7 ove Uredbe.

Član 10

Izvođenje obaveznog telesnog vaspitanja za pripadnike sokolskih društava i četa koje žele ovu nastavu da izvode, i udruženja kojima Ministar fizičkog vaspitanja naroda to odobri, vršiće se prvenstveno na otvorenom prostoru, ili u prostorijama i sa sretstvima društva i udruženja.

U koliko pojedine sokolske čete prime u svoj sastav sve obveznike obaveznog telesnog vaspitanja svoje opštine (školskog područja) nastavu će izvoditi, u nedostatku svojih prostorija (na osnovu § 13 Zakona o obaveznom telesnom vaspitanju) u prostorijama škola i njihovih dvorišta, ili u drugim podešnim prostorijama, koje im opštinska vlast stavi na raspoloženje.

Nastava prazničnih tečajeva izvodi se na otvorenom prostoru, ili u prostorijama državnih, bano-

vinskih, konfesionalnih i samoupravnih škola ili u drugim zgradama koje mogu za nastavu služiti, a gradske (opštinske) uprave stave ih na raspoložanje prazničnim tečajevima.

Kako se nastava praničnih tečajeva izvodi samo nedeljom i praznicima i u jutarnjem času, to za ovu svrhu praznični tečajevi mogu koristiti letnja vežbališta i vežbaonice sokolskih društava i četa, sportska igrališta, gde ih ima, ili i gradska (opštinska) imanja uređenja u najnužnijem obimu za praktičnu nastavu.

Za upotrebu vežbališta, domova i igrališta gradske (opštinske) uprave prethodno će postići sporazum sa sopstvenicima istih. Ako se sporazum ne može postići, gradske (opštinske) uprave postupiće po § 20 Zakona o obaveznom telesnom vaspitanju.

Član 11

O izvršenju plana i programa obavezne telesne nastave u društvima, četama i udruženjima i ustanovama pomenutim u tač. a) i b) čl. 4 ove Uredbe staraju se i vode nadzor uprave dotičnih udruženja, a u prazničnim tečajevima u prvom redu gradske (opštinske) uprave.

Kada nađe za potrebno Ministar fizičkog vaspitanja naroda određivaće nadzornike obaveznog telesnog vaspitanja, ili će za ovo predlagati pojedince iz reda banovinskih i samoupravnih službenika.

Dužnosti nadzornika obaveznog telesnog vaspitanja jesu:

a) da određene im jedinice lično obilaze i prate rad u izvođenju programa obavezne telesne nastave i ovu pomognu i upute u duhu Zakona o obaveznom telesnom vaspitanju i ove Uredbe;

b) da proveravaju zdravstveni nadzor i higijenske mere, a za praznične tečajeve kod samoupravnih vlasti preduzimaju korake za postupanje u svemu po odredbama Zakona i ove Uredbe;

c) da proveravaju tačnost spiskova i uredno vođenje promena, kao i uredno pohađanje nastave od strane obveznika i održavanja časova od strane nastavnika;

d) da preduzimaju sve ostale mere potrebne za uspešan rad u prazničnim tečajevima; i

e) da o nadenom stanju u prazničnim tečajevima i preduzetim merama izveštavaju onoga ko ih je odredio na ovu dužnost i Ministarstvo fizičkog vaspitanja naroda.

Ministarstvo fizičkog vaspitanja naroda saopštavaće društvima, udruženjima i ustanovama imena njihovih nadzornika.

Član 12

Za svako područje narodne osnovne škole osnovaće se, prema broju obveznika i prilikama naselja, jedan ili više prazničnih tečajeva.

Opštinske uprave dveju ili više opština mogu se sporazumeti da se osnuje i jedan praznični tečaj za više školskih područja, ako udaljenost nije velika i ako broj obveznika obaveznog telesnog vaspitanja to dozvoljava. Ovo može biti samo tamo gde ni jedan obveznik obaveznog telesnog vaspitanja ne bi upotrebio više od 40 minuta pešačenja od svoje kuće do mesta na kome se izvodi nastava prazničnih tečajeva.

U gradovima se takode mogu spajati područja osnovnih škola u jedan praznični tečaj, o čemu odlučuju gradske uprave, koje u tom slučaju određuju područja svakog prazničkog tečaja, nezavisno od područja osnovnih škola.

Član 13

Radi stručnog spremanja nastavnika, Ministarstvo fizičkog vaspitanja naroda osnovaće potreban broj tečajeva za sva lica koja žele da izvode program

obavezne telesne nastave, bilo u prazničnim tečajevima, bilo u udruženjima ili ustanovama kojim Ministar fizičkog vaspitanja naroda izda odobrenje za izvođenje ove nastave.

U ove tečajeve, prema broju slobodnih mesta, primaće se i sokoli, prvenstveno iz sokolskih četa.

Za svaki tečaj Ministarstvo fizičkog vaspitanja naroda vršiće izbor slušalaca tečaja prema raspisanom konkursu, ili će za ovo ovlastiti ono starešinstvo Sokolskih župa kojima ovo Ministarstvo stavi u dužnost organizovanje i vođenje ovih tečajeva.

Član 14

Pripreme za rad po ovoj Uredbi treba da počnu odmah, tako da nastava po priloženom programu počne u svima organizacijama predviđenim u čl. 4 pod a), b) i c) i u duhu člana 6 i 7 ove Uredbe od 2 juna ove godine.

Član 15

Obveznike obaveznog telesnog vaspitanja prazničnih tečajeva, koji pismeno dokažu da su se upisali za članove (podmladak) vežbače sokolskih društava i četa svoga mesta stanovanja, ili onih udruženja i ustanova kojima je Ministar fizičkog vaspitanja naroda odobrio izvođenje obaveznog telesnog vaspitanja, nastavnici će ispisivati iz prazničnih tečajeva, dostaviti podatke društvu i izvestiti gradsku (opštinsku) upravu radi kontrole polaganja nastave dotičnog obveznika u upisanom društvu.

Član 16

Gde nastavnici, nadzornici, uprave društava i opštinske vlasti naidu na izbegavanje telesne nastave putem češćeg upisivanja i ispisivanja iz prazničnih tečajeva u društva i obratno, preduzeće prema krivicima mere predviđene u § 22 Zakona o obaveznom telesnom vaspitanju. U svakom slučaju za izbegavanje

obavezne telesne nastave putem češćeg upisivanja i ispisivanja, zakonske mere preduzima gradska (opštinska) uprava po prijavi šefa oteka obaveznog telesnog vaspitanja, odnosno nastavnika, ili uprava društava i udruženja.

Član 17

U toku 15 dana pre početka nastave u prazničnim tečajevima izvršiće se lekarsko-komisiski pregled svih obveznika prazničnih tečajeva.

Ovaj pregled ima svrhu:

1) da se utvrdi umna i telesna sposobnost, ili nesposobnost, svih obveznika te da se stalno nesposobni oslobode pohađanja nastave obaveznog telesnog vaspitanja, a privremeno nesposobnim odredi vreme nesposobnosti i ponovnog pregleda, odnosno dolaska na čas;

2) da se izvrše antropometrijska merenja sposobnih obveznika i ova unesu u naročiti spisak;

3) da se svakome obvezniku saopšti tečaj kome pripada, mesto za vežbanje, čas početka nastave i grupa (kategorija) kojoj za vežbu pripada.

U sokolskim društvima i četama i udruženjima i ustanovama, kojima Ministar fizičkog vaspitanja naroda izda odobrenje za izvođenje nastave, lekarskokomisiski pregled, sa gore naznačenom svrhom, izvršiće se u vremenu koje odrede same društvene uprave.

Ovaj pregled u prazničnim tečajevima vrši komisija koju sačinjavaju:

1—2 lekara, 1—2 opštinska većnika i 1 nastavnik. Komisiju i ostalo potrebno za ovaj pregled određuje mesna gradska (opštinska) uprava.

Lekarsko-komisiski pregled i ocena sposobnosti obveznika izvršiće se po priloženom Pravilniku o oceni sposobnosti obveznika prazničnih tečajeva.

Spisak antropometrijskih merenja jednak je kod svih organizacija pomenutih u čl. 4 ove Uredbe.

Obrazac ovoga spiska nalazi se u Pravilniku o oceni sposobnosti obveznika prazničnih tečajeva.

Član 18

Sem lekarsko-komisiskog pregleda pomenutog u čl. 17 ove Uredbe, vršiče se lekarsko-komisiski pregledi svih obveznika obavezne telesne nastave pred kraj svake nastavne godine.

Pri ovim pregledima vršiče se opšti pregled obveznika i antropometriško merenje, radi ustanovljenja napretka i delovanja telesnog vaspitanja na svakog pojedinog obveznika.

Godišnje preglede vrše besplatno po § 12 Zakona o obaveznom telesnom vaspitanju u prazničnim tečajevima; sokolskim udruženjima i četama: školske poliklinike, sreski sanitetski referenti, (banovinski lekari i lekari zdravstvenih opština) i opštinski lekari. Pregled članova udruženja i ustanova koje izvode nastavu obaveznog telesnog vaspitanja vrše lekari tih udruženja i ustanova.

Član 19

Sem ovih redovnih pregleda, lekari društava i udruženja, a za sve praznične tečajeve gradski (opštinski) lekari, vrše i povremene preglede, a naročito u cilju higijenskih mera u domovima, vežbalištima i ostalim prostorijama u kojima se izvodi praktična i teorna nastava. Uprave društava i gradske (opštinske) uprave određivaće lekare i vreme povremenih pregleda.

Član 20

Preporučuje se da gradske uprave, za sve poslove po Zakonu o obaveznom telesnom vaspitanju i ove Uredbe, obrazuju u svome sastavu poseban „Osek obaveznog telesnog vaspitanja”.

Ovoj Uredbi prilaže se „Pravilnik” i „Uput za rad oteka obaveznog telesnog vaspitanja”.

U koliko gradske uprave obrazuju poseban osek priloženi Pravilnik i Uput služiče im za osnovu Pravilnika i Uputa kojeg bi izradile prema svojim mesnim prilikama ako priložene potpuno ne usvoje.

I ostale opštinske uprave mogu obrazovati poseban osek, a u seoskim opštinama, usled malog broja obveznika obaveznog telesnog vaspitanja, dovoljno je odrediti 1—2 lica iz reda svojih službenika da pored svoje redovne dužnosti obavljaju i poslove po Zakonu o obaveznom telesnom vaspitanju i ovoj Uredbi.

I ovim licima korisno će poslužiti priloženi Pravilnik i Uput za rad oteka.

Opštinske uprave mogu se za ove poslove osloniti na pomoć i saradnju starešinstva mesnih sokolskih jedinica.

Član 21

Sve organizacije pomenute u čl. 4 ove Uredbe za obveznike obavezne telesne nastave vodiče sledeće spiskove:

- a) opšti spisak obveznika obavezne telesne nastave po obrascu 1) priloženom ovoj Uredbi;
- b) prozivni spisak obveznika obavezne telesne nastave po obrascu 2) priloženom ovoj Uredbi;
- c) spisak antropometriškog merenja po obrascu predviđenom u Pravilniku o oceni sposobnosti obveznika obaveznog telesnog vaspitanja.

Opšti spiskovi sastavljeni su po godinama rođenja obveznika i stalan su dokumenat iz koga se uzimaju podaci za olakšice predviđene u §§ 25 i 26 Zakona o obaveznom telesnom vaspitanju. Usled ovoga na njihovu tačnost i uredno vođenje promena treba obratiti naročitu pažnju. Iz njih se ispisuju umrli, stalno oslobođeni i otseljeni, a onim koji su svršili nastavu obaveznog telesnog vaspitanja t. j. navršili dvadeset godina života, stavlja se to u rubriku „Prekinuo tečaj i zbog čega”.

Svi spiskovi čuvaju se pod ključem, a promene u opšti spisak unosi samo jedno — za to određeno — lice.

Spiskovi onih godišta koja su navršila 20 godina života čuvaju se još 10 godina, a po tom uništavaju.

Iz opštih spiskova sastavljaju se prozivni spiskovi.

Prozivni spiskovi sastavljaju se kod društava i udruženja po kategorijama, grupama obveznika prema dobu uzrasta, a kod prazničnih tečajeva, gde ih u jednom mestu ima više, prvo po prazničnim tečajevima, a po tom za svaki tečaj po grupama (kategorijama) za vežbu.

U rubrike meseca unosi se dan izostanka od nastave onim obveznicima koji izostanu, ostalima se ne unosi ništa.

Prozivni spiskovi nalaze se kod nastavnika, koji svakog početnog i poslednjeg časa nastave vrše proziv obveznika.

Spiskovi antropometriskog merenja takode su po godinama rođenja u njih se unose merenja po Pravilniku o oceni sposobnosti obveznika obaveznog telesnog vaspitanja. Promene i ostalo u ovim spiskovima unosi samo jedno, za to određeno lice, — po mogućstvu lekar.

Član 22

Prilikom oteljenja pojedinih obveznika obaveznog telesnog vaspitanja iz jednog u drugo mesto gradske (opštinske) uprave šalju gradskoj (opštinskoj) upravi u mestu oteljenja, za svakog oteljenog obveznika izvod iz svih podataka opšteg spiska i spiska antropometriskog merenja, sa naznačenjem izostanka od nastave i opštom ocenom o valjanosti i marljivosti obveznika.

Gradska (opštinska) uprava čim dobije ove podatke proveriće dolazak obveznika, uvešće ga u svoje spiskove i po § 5 Zakona o obaveznom telesnom

vaspitanju saopštiće mu dan, mesto i vreme dolaska na nastavu.

Član 23

Sve gradske (opštinske) uprave dužne su da strogo vode računa naročito o doseljenim obveznicima obavezne nastave telesnog vaspitanja, da ih ispituju i proveravaju njihove navode jesu li i gde (mesto i društvo ili praznični tečaj) bili na nastavi telesnog vaspitanja. Iskaze treba proveriti prema izjavi, a gde se naide na namerno izbegavanje telesne nastave postupaće po § 22 Zakona o obaveznom telesnom vaspitanju.

Roditelji, staratelji i poslodavci obveznika obaveznog telesnog vaspitanja dužni su izveštavati gradske (opštinske) uprave kako o mestu oteljenja, tako i doseljenju obveznika, kao i o svima promenama koje utiču na uredno pohanjanje nastave.

Član 24

U slučaju izbegavanja, neurednog posećivanja ili netačnog dolaska na časove obavezne telesne nastave postupaće se po § 22 Zakona o obaveznom telesnom vaspitanju.

Izostanak od nastave zbog bolesti, pravda se lekarskim uverenjem.

Po poslednjem stavu § 22 Zakona o obaveznom telesnom vaspitanju, nastavnici će izveštavati mesnu opštinsku upravu, preko šefa oteka obavezne telesne nastave, koje će po zvaničnoj dužnosti preduzeti mere za izvidanje krivice i stavljati krivca pod nadležni sud.

Ovakav isti je postupak i pri ostalim krivicama obveznika prazničnih tečajeva, njihovih roditelja, staratelja i poslodavaca, ili trećih lica koja se ogreše o odredbe § 22 Zakona o obaveznom telesnom vaspitanju.

Član 25

Fond prazničnih tečajeva jedan je za sve praznične tečajeve koje organizuje jedna gradska (opštinska) uprava.

Gde dve ili više opštinskih uprava u smislu čl. 11 ove Uredbe osnuju jedan praznični tečaj tada se za sve te opštine obrazuje jedan fond prazničkog tečaja.

Fond prazničkog tečaja samostalan je i nema veze sa gradskim (opštinskim) finansijama. On po § 20 i 21 Zakona o obaveznom telesnom vaspitanju služi isključivo za održavanje prazničnih tečajeva, te se novac fonda ima trošiti na:

a) nabavku sretstava za izvođenje obavezne telesne nastave;

b) za uređenje zemljišta i vežbaonica u kojima će se izvoditi nastava prazničnih tečajeva;

c) za održavanje higijenskih mera na vežbalistima i vežbaonicama i svima prostorijama koje ovima pripadaju;

d) za nabavku kancelariskog materijala i ostalog pribora i potreba za rad prazničnih tečajeva, odnosno oteka, ako se ustanovi;

e) za nagrade nastavniciama po čl. 8 ove Uredbe, kao i nagrade (plate) osoblju na radu u oteku za obavezno telesno vaspitanje;

f) za ostale potrebe oko održavanja u prvom redu prazničnih tečajeva, a tek posle ovoga u koliko je najnužnije i za održavanje oteka telesnog vaspitanja.

Član 26

Fondom rukuje i upravlja gradska (opštinska) uprava preko naročitog odbora, koji se sastoji iz dva većnika i direktora opšteg odeljenja gradskog poglavarstva, (u opštinama bez direktora opšteg odeljenja opštinska uprava određuje treće lice).

Šef oteka obaveznog telesnog vaspitanja, ako ovaj postoji, savetodavni je član odbora. Gde oteka

nema, lice određeno od opštinske uprave vršice dužnosti predviđene za šefa oteka.

On prema potrebi saziva sednice upravnog odbora prazničkog tečaja; priprema potrebno za rad odbora i stara se o izvršenju odluka odbora.

Blagajnik fonda prazničnih tečajeva vodi sve novčane knjige i dokumente u duhu Zakona o državnom računovodstvu. Blagajnika postavlja gradska (opštinska) uprava iz reda svojih službenika.

Fond nema kase te se primljeni novac predaje na čuvanje i priplod po uložnoj knjizi Poštanskoj (Opštinskoj ako takva postoji) štedionici ili Državnoj hipotekarnoj banci.

Po uložnoj knjizi blagajnik izuzima novac uz podnošenje punomoćija.

Utrošak novca pravda se rešenjem upravnog odbora fonda i urednim dokumentima potpisanim od šefa oteka (određenog lica) i blagajnika.

Za svaku sednicu upravnog odbora fonda blagajnik izrađuje izvod iz stanja fonda i utroška u toku iste kalendarske godine.

Redovne mesečne preglede blagajne fonda vrši šef oteka (gde otek ne postoji pregled vrši uprava fonda).

O stanju fonda jedanput šestomesečno podnose gradske (opštinske) uprave izveštaj svojoj nadzornoj vlasti, od koje se dobija odobrenje za utrošak većih sumu od 15.000.— dinara u toku jednog meseca.

Čl. 27.

Dok fond prazničnih tečajeva ne bude u mogućnosti da sopstvenim sretstvima izdržava praznične tečajeve, gradske (opštinske) uprave popunjavaće fond iz svojih sretstava u najnužnijem obimu, prema svojim finansijskim mogućnostima i mesnim prilikama, odnosno izdržavaće praznične tečajeve po tač. 4 § 20 Zakona o obaveznom telesnom vaspitanju.

Čl. 28.

Praznični tečajevi kao takvi ne mogu istupati pred javnost svojim javnim časovima, akademijama i utakmicama pre navršetka dvogodišnjeg svoga rada.

Čl. 29.

Ova Uredba stupa na snagu danom objave u Službenim novinama.

O.br. 1847
26 marta 1935 godine
u Beogradu

Ministar fizičkog vaspitanja naroda,
Dr. Auer Ljudevit

На основу § 28 Закона о обавезном телесном васпитању прописујем:

ПРАВИЛНИК О ОШЕНИ СПОСОБНОСТИ ОБВЕЗНИКА ОБАВЕЗНОГ ТЕЛЕСНОГ ВАСПИТАЊА

Члан 1.

По § 3 Закона о обавезном телесном васпитању, ослобођење обвезника од обавезне телесне наставе може бити привремено и стално.

Члан 2.

1) Привремено се ослобађају обвезници: који болују од које заразне (инфективне) болести обавезне за пријаву, (по правилнику о пријављивању заразних болести С.бр. 4948 од 28 марта 1930 године) за све време болести и опорављења;

2) сви обвезници који болују од какве унутрашње или спољне акутне — субакутне — болести за све време док болест траје, као и за време опорављења;

3) сви обвезници који болују од каквих акутних повреда (механичке, хемиске, психичке повреде) за све време болести и опорављења;

Члан 3.

Стално се ослобађају обвезници:

1) Који болују од рака, саркома, лимфогрануломатозе, туберкулозних обољења лимфних жлез-

да у јачој мери, туберкулозе костију, зглавака (фистуле), активне туберкулозе плућа са јасно израженим анатомским променама као и туберкулозе осталих унутрашњих органа теже форме, трахома, терцијерне форме сифилиса са јаким променама и дефектима на костима, кожи (гумма);

2) видно изражено богаљство услед рђавог склопа целог тела, слепило, глувонемост, јасно изражена срчана мана, килавост теже форме;

3) све болести органа за кретање услед којих је кретање немогуће, или отежано у јачем степену тако, да би извођење телесних вежби било немогуће;

4) епилепсија (падавица), хореја у тежем степену, све врсте душевних болести теже форме, душевне ограничености, блесавости, кретенизма.

Члан 4.

Неспособност, како привремена тако и стална, утврђује се лекарско комисијским прегледом обвезника први пут по одредбама чл. 17 Уредбе о оснивању и раду празничних течајева и извршењу осталих одредаба Закона о обавезном телесном васпитању.

Овакав преглед врши се сваке године на 15 дана пре почетка наставне године, а у случајевима где би била потреба сталног ослобођења по пријави родитеља, старатеља, послодавца, наставника и лекара, лекарско комисијски прегледи врше се и у току наставне године.

Члан 5.

Привремено и стално ослобођени обвезници добијају о својој неспособности уверење лекарске комисије. Уверења садрже: презиме и име обвезника, занимање, улицу и број стана, узрок ослобођења и какво је (стално или привремено) ослобођење. Код привремено ослобођених и дан до кога

ослобођење траје. Лекарска комисија извештава о ослобођеним обвезницима Отсек обавезног телесног васпитања где исти постоји, у противном градску (општинску) управу, ради уношења података у спискове обвезника.

Члан 6.

Стално ослобођени обвезници обавезног телесног васпитања испишују се из спискова, уносећи податке лекарско комисијског налаза и број уверења о неспособности.

Привремено ослобођеним уноси се само у прозивни списак број дана ослобођења.

Градске (општинске) управе старају се о томе да привремено ослобођени на време дођу на наставу.

Члан 7.

У току наставне године привремено ослобођавање обвезника обавезног телесног васпитања у друштвима, удружењима и установама предвиђеним у чл. 4 Уредбе о оснивању и раду празничних течајева и извршењу осталих одредаба Закона о обавезном телесном васпитању, врше лекари тих друштава, или други, а у празничним течајевима градски (општински) или и други лекари.

Где привремено ослобођење услед болести врше лекари са приватном праксом поред плаћања лекарског прегледа, обвезници су дужни узети лекарско уверење и поднети га друштву, односно за празничне течајеве, градској (општини) управи.

Члан 8.

Спискови антропометриског мерења једнаки су за све обвезнике обавезне телесне наставе, били они у соколским или витешким и спортским друштвима, били у празничним течајевима (чл. 17 Уредбе последњи став.) Образац списка је:

Редни број	ПРЕЗИМЕ И ИМЕ (цело очево име)	Рођен			Тежина тела кгр.	Висина тела см.
		дан	месец	година		

Објашњење: Спискови су по годинама рођења, па како се сваке године један пут врши мерење, то хоризонталних рубрика мерења има сваки списак онолико, колико ће се пута обвезник подврћи антропометриском мерењу. Н. пр. рођени 1916 године навршавају 20 година 1936 год., према томе на настави биће само 1935 и 1936 године т. ј.

Обим груди		Опште стање здравља срце пућа	Преболео теже болести	Мерење извршено			Примедба
при удаху (ин- спир)	при издаху (ек- спир)			дан	месец	година	

биће 2 пута мерени, те ће имати у списку две хоризонталне рубрике.

Рођени 1920 године 20 година навршавају 1940 т. ј. на настави биће 6 година те ће имати 6 хоризонталних рубрика и т. д.

Члан 9.

На тачност уношења података и строго тачна мерења треба обратити нарочиту пажњу, јер је без ове тачности бесциљно вођење ових података, који служе искључиво за посматрање утицаја телесне наставе на сваког обвезника.

Мерење вршиће само лекари, узимајући помоћнике.

Градске (општинске) управе дужне су израдити спискове већ попуњених података прве три рубрике и такве ставити на расположење лекару за вршење антропометриског мерења.

Члан 10.

Лекари друштава и удружења, а за празничне течајеве одређени лекари градских (општинских) управа, при повременим прегледима предвиђеним у чл. 19 Уредбе, треба да се уверавају из списка антропометриског мерења о утицају телесног васпитања нарочито на оне обвезнике за које при општим прегледима виде да су бледи, слабуњави, телесно слабо развијени, да се лако замарају и томе слично.

Овакве обвезнике треба одмах подврћи строгом прегледу, па према налазу поступити.

Члан 11.

Ако се лекарским прегледима утврди да поједина вежбања неповољно утичу на поједине обвезнике, лекар ће то саопштити наставнику, а овај ће таквог обвезника ослободити од те врсте вежбе.

О.бр. 1848

26 марта 1935 године

Београд

Министар физичког васпитања народа,
Д-р Ауер Људевиг с. р.

Vrsta nastave	I. razred			II. razred			Godišnja uč. sati
	God.	Mer.	Dop.	God.	Mer.	Dop.	

Vrsta nastave	VII. razred			VIII. razred			Godišnja uč. sati
	God.	Mer.	Dop.	God.	Mer.	Dop.	

PLAN I PROGRAM NASTAVE

OBAVEZNOG TELESNOG VASPITANJA U PRAZNIČNIM TEČAJEVIMA, SOKOLSKIM I OSTALIM DRUŠTVIMA TELESNOG VASPITANJA

A. OPŠTE ODREDBE

I. Cilj obaveznog telesnog vaspitanja.

Cilj obaveznog telesnog vaspitanja obeležen je u § 1 Zakona o obaveznom telesnom vaspitanju, koji glasi: „u cilju telesnog, moralnog i nacionalnog podizanja omladine, uvodi se obavezno telesno vaspitanje.....”. Prema tome obavezno telesno vaspitanje treba da:

1) Razvija nacionalnu svest i ljubav prema Otadžbini, koja se ispoljava u podnošenju svih žrtava za njezinu odbranu;

2) pomaže prirodnom razvoju organizma, odstranjuje i sprečava štetne uticaje i njihove posledice po isti;

3) razvija radnu sposobnost organizma, u prvom redu brzinu i okretnost;

4) formira duševne sposobnosti (vrline), osobito: jaku volju, odvažnost, prisutnost duha, srčanost, samosavlđivanje, smisao za lepotu, drugarstvo, zajednicu i osećaj dužnosti i discipline;

5) probuđuje razumevanje za telesno vaspitanje i higijenu, koje su osnov zdravlja sadašnjih i budućih generacija;

6) diže opštu otpornost i vojničku vrednost državljanina budućeg branioca Otadžbine, te ga priprema na sve tegobe naporene vojničke službe.

II. Podela gradiva.

Prema iznešenim ciljevima telesno vaspitanje u prazničnim tečajevima obuhvata sledeće grupe:

1) Moralno i nacionalno vaspitanje;

2) Opšte telesno vaspitanje:

a) vežbe oblikovanja u glavnom su proste vežbe, kojima se otстранjuju greške u držanju tela i kretanju i uspostavlja ravnoteža snaga tela.

b) Vežbe učinka su vežbe, koje naporom volje razvijaju radnu sposobnost organizma (trčanja, skokovi, bacanja, vežbe pomoću sprava, igre, različnosti, borilačke vežbe, plivanje, veslanje, smučanje).

c) Estetske vežbe razvijaju estetske osećaje i smisao za lepotu (narodna kola, lepi sastavi prostih vežbi, skupine).

3) Specijalno telesno vaspitanje:

Strojna vežbanja, nastava gađanja, poznavanje zemljišta, vežbe na zemljištu, maršovanje, raspoznavanje bojnih otrova i zaštita od istih.

III. Organizacija rada.

1) Nastava se izvodi do dva časa sedmično i to u praznične dane pre ili posle podne (prema mesnim prilikama). Katkada će biti potrebno da se nastava produži celo pre ili posle podne, iil čak i na ceo dan (izlet, vežbe na zemljištu).

2) Nastava traje najmanje 90 minuta i to: kod I i II grupe na moralno i nacionalno, kao i na specijalno vaspitanje po 15 minuta a na opšte telesno vaspitanje 60 minuta. Kod III grupe opšte telesno vaspitanje 60 minuta a specijalno 30 minuta.

Prilikom pojedinih vežbi specijalne nastave može se svih 90 minuta trajanja nastave upotrebiti za takve vežbe.

3) Jedanput mesečno prirediće se gde je moguće poludnevni izlet. Za obveznike od 17—20 godina treba po mogućstvu prirediti godišnje barem jedno maršovanje sa logorovanjem od dva do tri dana.

4) Moralno vaspitanje vrši se svakog časa i prilikom svake vrste vežbanja pri greškama pojedinaca.

5) Obveznici su podeljeni prema godinama starosti u tri grupe:

a) I. grupa: od 11 do navršene 14 god.;

b) II. grupa: od 15 do navršene 17 god.;

c) III. grupa: od 18 do navršene 20 god.

Nastava, (praktična i teorna) vrši se po grupama. U krajevima sa malim brojem obveznika može jedan nastavnik voditi istovremeno tri grupe, a svaka grupa vežbaće zasebno pod vođstvom pomoćnika nastavnika. Pomoćnici su okretniji telesno i duševno bolje razvijeni obveznici, koje sprema nastavnik u zasebnom času (obično pre nastave) ako nastavnik ne uzme pomoćnike iz redova sokolskih tehničkih organa. Na isti se način vrši i praktična nastava velikih grupa, koje treba podeliti na odeljenja.

6) Nastava se deli na praktičnu i teornu. Praktično se izvodi opšte i specijalno telesno vaspitanje, a teorno, moralno i nacionalno. Razume se, da su kratka teorna objašnjenja potrebna i praktičnim predmetima.

Kod teorne nastave obratiti pažnju na to, da obveznici dobro shvate nastavu. Ne tražiti učenje na pamet, no se zgodnim pitanjima uveriti da li su obveznici shvatili predavano. Predavanja imaju biti očigledna, tumačena i protkana primerima iz naše narodne istorije.

Ponavljanjem učvrstiti gradivo, da postane vremenom njihova svojina.

7) Praktična nastava ima se vršiti u toku cele godine, a teorna više zimi. Svaku priliku (državne blagdane istoriske datume i sl.) iskoristiti za moralno i nacionalno vaspitanje u formi kratkih govora.

8) Jedan čas opšteg telesnog vaspitanja ima da se razvija po ovoj osnovi:

a) Uvodni deo. — Uvodne vežbe imaju da lakim živahnim kretanjima pripreme vežbaće na teži rad. Kao uvodne vežbe služe nam: slobodno kretanje,

trčanje i skakanje obveznika pre samog početka časa, kratke živahne igre, stupanje, lake proste vežbe.

b) Glavni deo. — Ovaj sadrži vežbe kojima želimo da svestrano utičemo na telo, da povećamo sposobnost za rad i razvijemo volju, karakter i osećanja. (Vežbe oblikovanja, učinka i estetske vežbe).

c) Završni deo. — Vežbe umirenja umiruju i odmaraju organizam. Kao vežbe za umirenje služe nam lake proste vežbe, plesni koraci i narodna kola, stupanje sa pevanjem.

Od 60 minuta koji su predviđeni za opšte telesno vaspitanje, 15 minuta na uvodni i zaključni deo, a ostatak vremena na glavni deo vežbanja.

IV. Razvoj mladeži i izbor vežbi.

1) Mladež, koja ima da pohada praznične tečajevе nalazi se u dobi od 11—20 godina, ili od 14 do navršene 20 godine, prema tome da li imaju samo nižu ili višu narodnu školu u svome mestu, koju moraju pohađati. Od 11 godina mladić bujno raste u visinu. Telesna energija troši se u glavnome za rast organizma i zato je manje ostaje za spoljni rad. Od 14 godina počinje mladić polno sazrevati. I duševni razvoj nalazi se u kritičnom dobu unutrašnjih borbi i preokreta.

2) Pri izboru vežbi naročito starati se, da mladići do 18 godine nemaju suviše napornog rada, koji bi štetno uticao na razvoj organizma. Izbegavati naročito vežbe snage i istrajnosti. Usled jednostranog rada većine mladića treba naročitu pažnju pokloniti vežbama: brzine, okretnosti i prostim vežbama oblikovanja (trčanje, skokovi, bacanja, različnosti, igre, narodni plesovi).

V. Higijenske odredbe.

1) Praktična nastava izvodi se prvenstveno na otvorenom prostoru (vežbalište, livada, dvorište), a samo u slučaju rdavog vremena u pokrivenim pro-

storijama (vežbaona, školska soba, hodnik); svim silama treba nastojati da se postepeno uredi vežbalište i kupalište.

I teornu nastavu vršiti po mogućnosti na svežem vazduhu,

2) Posle svakog časa vežbanja treba barem oprati lice, vrat, ruke i noge. U krajevima gde je moguće, nastavu završiti, posle potrebnog odmora, kupanjem, ma i na račun nastave.

3) Odelo za vežbanje po mogućnosti treba da odgovara higijenskim zahtevima. Koža vežbača treba da se navikne na vazduh i sunce te se time ojača, zato treba vežbati leti golim gornjim telom i bosonog, a zimi treba za vreme vežbanja biti bez težeg odelo.

Za strojna vežbanja, vežbe na zemljištu i javna nastupanja (povorke i slično) svi obveznici nose građansko odelo.

B. NASTAVNI PROGRAM

Vežbe oblikovanja (za sve grupe).

1) Kod obveznika treba obraćati pažnju na držanje tela, jer su od toga zavisne funkcije unutarnjih organa (srca i pluća). Potrebne su vežbe koje sprečavaju rdavo držanje tela i koje odstranjuju već postojeće greške. Najviše grešaka u držanju tela nastaje zbog oslavljenja mišića leđa. Zato treba zgodnim vežbama jačati ove mišiće a prsne rastezati, jer su obično prekratki te zbog toga vuku ramena napred. To se postizava vežbama snage za ledne mišiće i vežbama labavljenja i rastezanja prsnih i trbušnih mišića.

Prema starosti (grupi) obveznika biraju se lakše ili teže vežbe i vežbaju se kraće ili duže vreme.

2) Najvažnije vrste vežbi oblikovanja:

a) Vežbe labavljenja jesu one vežbe kod kojih mišići pasivno rade, grču se i rastežu na pr. meka njihanja (zibanja) ruku iz predručenja u zaručenje.

b) Vežbe rastezanja, jesu one vežbe koje u kratkim periodima, kroz duže vreme i ne suviše velikom snagom, rastežu mišiće na pr. njihanje rukama iz odručenja ili uzručenja nazad i napred rasteže prsne mišiće.

c) Vežbe brzine jesu one vežbe, koje vrše mišiće najvećom mogućom brzinom (brzi poskoci na mestu, brzo suvanje (izbacivanje) rukama napred i t. d.).

3) Najvažnija gibanja su gibanja trupa i to klonovi i sukovi. Klonovi: pretklon, zaklon i otklon (na levo, na desno) sa istovremenim gibanjem ruku ili bez njih, sa gibanjem nogu izdržaji u klonovima sukovi na levo, na desno, sa istovremenim gibanjem ruku ili bez njih spojeno sa klonovima.

Sve ove vežbe izvadati u spetnom i raskoračenom stavu, u kleku i sedu, a nekoje i u ležećem stavu; ove vežbe su najizdašnije u sedu i u ležanju.

4) Kod izbora ovih vežbi gledati na to, da ne postanu dosadne, da ne traju suviše dugo, a sastaviti ih tako da stave u pokret celo telo.

I. GRUPA

(od 11 do navršene 14 godine)

A. MORALNO I NACIONALNO VASPITANJE

Moralno i nacionalno vaspitanje je vrlo važno za omladinu koja više ne posećuje školu. U ovu nastavu spadaju znanja o:

1) Kralju, Otadžbini, odanosti i vernosti prema njima, o državnom jedinstvu i vrlinama tačnosti, urednosti, poslušnosti i disciplini. Predavanja potkrepiti primerima.

2) Naša Otadžbina:

a) Geografski pregled bliže i daljne okoline svoga kraja (banovine);

b) Dinastija Karadorđevića, ratovi za oslobođenje i ujedinjenje (pregledno i kratko).

B. OPŠTE TELESNO VASPITANJE

Vežbe oblikovanja.

Ove vežbe jednake su za sve obveznike, zato su za sve tri grupe opisane na početku nastavnog programa. Jedina razlika je da se za I. grupu biraju lakše vežbe i da traju kraće vreme.

Vežbe učinka.

1) Trčanje, skokovi, bacanja.

a) Trčanja: brzo trčanje na ravnoj stazi do 50 m bez obzira na teren; kratko štafetno trčanje (izmena na mestu); trčanje na zemljištu i savlađivanje prirodnih prepona.

b) Skokovi: Skok u daljinu, visinu i dubinu (na zemljištu, na skakalištu).

c) Bacanja: Bacanje kamenčića, grudve, u daljinu i u cilj, bacanje kamena 2—4 kg težine.

2) Različnosti i skupine.

Koluci i premeti na tlu i preko živih prepona, preskakivanje vežbača (raznoška, zgrčka, odbočka, zanoška, prednoška), prenošenje tereta. Jednostavne skupine.

3) Igre.

Glavni deo igara sačinjavaju one narodne telovežbene igre, koje su poznate u domaćem kraju; sem toga i druge igre, naročito s trčanjem i borbenog karaktera.

4) Strojne vežbe.

Strojne vežbe vrše se u najnužnijem obimu, da pomognu brzom nesmetanom radu i disciplini.

Ponavljanje i proširenje gradiva osnovne škole. Osnovni stavovi (mirno, na mestu voljno), jednostavni strojevi (vrsta kolona po jedan), kretanje i zaustavljanje, postrojavanje osnovnog razvijenog fronta, kolone prostih redova, kolone dvojnih redova i prestrojavanje iz jednih u druge.

Dodatak

1) Plivanje:

Plivanje je obavezno za sve obveznike. Gde nema prilike za ovu granu telesnih vežbi, vršiti plivanje prilikom letnjih izleta.

Nastava u plivanju obuhvata navikavanje obveznika na vodu, igre u plitkoj vodi, ronjenje, gledanje i traženje predmeta u plitkoj vodi, iz najobičnijeg plivanja (udaranje rukama i nogama po vodi) razvijati kraul.

2) Smučanje:

Gde dozvoljavaju mesne prilike, vrši se zimi smučanje. Vožnja po kosim terenima, tehnika kristijanije.

Estetske vežbe. Osnovni koraci iz narodnih kola domaćeg kraja.

C. SPECIJALNO TELESNO VASPITANJE

Specijalno telesno vaspitanje spojeno je u ovoj grupi sa opštim telesnim vaspitanjem. Gaje se igre kod kojih se oštre čula i obveznik se navikava na iskorišćenje terena i predmeta za zaštitu, igre sakrivanja i traganja, određivanje visine drveća, dubine vode, udaljenosti predmeta.

Izleti: Kraći izleti u bližu okolinu jedanput mesečno (trajanje 3—4 č.), gde prilike dozvoljavaju dva do tri puta godišnje jednodnevni izlet. Za vreme izleta: određivanje udaljenosti brda, naselja, orijentacija po suncu, po zvezdama, pevanje nacionalnih pesama. Leti za vreme odmora: kupanje, igre u vodi, vežbanje u plivanju.

Od vremena do vremena kratak razgovor o otrovnim gasovima i o rukovanju maskom protiv gasa.

II. GRUPA

(od 15 do navršene 17 godine)

A. MORALNO I NACIONALNO VASPITANJE

1) Građansko vaspitanje.

Kralj, Otadžbina, zastava, rodoljublje, odanost i vernost, jedinstvo, država, dužnost državljanina.

O veri: verska snošljivost („Brat je mio koje vere bio”).

2) Naša Otadžbina.

a) Geografski pregled Jugoslavije.

b) Važni momenti iz naše istorije.

B. OPŠTE TELESNO VASPITANJE

Vežbe oblikovanja: Vidi na strani 43 i 44.

Vežbe učinka.

1) Trčanje, skokovi, bacanja.

a) Trčanja: brzo trčanje do 100 metara, štafetno trčanje (izmena na mestu i u trčanju); trčanje po šumi i polju do 8 minuta (naizmenično sa hodaњem) trčanje sa savladivanjem prirodnih prepona.

b) Skokovi: skokovi u prirodi preko širinskih i visinskih prepreka (rova, potoka, džbuna, drvene ograde, zidova), skokovi na skakalištu: u daljinu, u visinu.

c) Bacanje: bacanje malih kamenova, grudva od snega u daljinu i u cilj, bacanje kamena 3—5 kg teškog (s mesta i sa zaletom), bacanje kugle 5 kg teške (iz mesta i poskokom), bacanje ručne egzercirne bombe od 200 do 250 gr težine iz stojećeg stava (u daljinu, u rov), bacanje palica ili koplja.

2) Vežbe na spravama.

Dovoljno je ako vežbači imaju mogućnosti da mogu kod telovežbe kadkada visiti, njihati u visu i izvadati jednostavne vežbe.

Greda ili debeli štap namešten u visini koja se može doskočiti ili grana od drveta; vis i promene

visa, njihanje, pomicanje, okreti, uzmak, naupor zavosom o potkoleno. Niska greda ili klupa: stupanja, trčanja, sa gibanjem ruku, nogu, sa prenosom tereta; sedovi, potpori.

Penjanje po stablima, konopcu, stupanje i pomicanje po okomitij i kosoj lestvi.

3) Igre.

a) Narodne telovežbene igre poznate u domaćem kraju.

b) Telovežbene igre, osobito takve, koje traže dosta trčanja i koje su borbenog karaktera.

c) Takmičarske igre: odbojka i košarka.

4) Različnosti.

Preskakanje živih prepona, jednog, dvojice vežbača koji se nalaze u ležećem, klečećem ili stojećem stavu i u obliku štafetnog trčanja. Koluti i premeti na tlu i preko vežbača; dizajne i prenošenje živih tereta (na ledima, na ramenima, na rukama).

5) Borilačke vežbe.

Odupiranje: prevlaci, potisci i rvanje na proizvoljan način.

6) Skupine.

Lake skupine i skupine za savladivanje visokih prepreka.

Dodatak.

1) Plivanje: Vežbe u plitkoj vodi za kraul (u potporu ležećem kretanje nogama, u sedećem stavu kretanje rukama); pripremne vežbe za prsno plivanje, vežbe uzgona. Kraul u plitkoj i dubokoj vodi.

Ronjenje u vidu igara: donošenje predmeta iz 1—2 m duboke vode.

Skokovi na noge i na glavu sa 1 m visine.

Spasavanje utopljenika (vežbe u raznim hvatanjima za spasavanje na suhome i u plitkoj vodi.

Cilj: svi obveznici treba da nauče plivati.

2) Smučanje: Gde mesne prilike dozvoljavaju vrši se zimi smučanje.

Cilj: sigurna vožnja po kosim terenima, znanje kristijanije.

Estetske vežbe: Narodna kola i plesovi, naročito ona iz domaćih krajeva, (uz pratnju narodnih instrumenata) i laki sastavi prostih vežbi.

C. SPECIJALNO TELESNO VASPITANJE

1) Strojna vežbanja.

a) Vežbanje pojedinaca: osnovni stavovi, kretanje, okretanje, pozdravljanje, skidanje kape.

b) Skupna vežbanja: strojevi desetine (razvijeni front, vrsta, kolona); zbor, ravnjanje, razbrojavanje desetine, prestrojenje desetinom, rad vodom, (zbor, ravnjanje, razbrajanje) strojevi i kolone voda; pozdravljanje desetinom, vodom; zahodjenja.

2) Nastava gađanja.

a) Poznavanje puške: opis puške i pribora, čišćenje puške.

b) Rukovanje puškom: stavovi i prelaz iz jednog stava u drugi; mirno, k nozi, klečeći, ležeći stav, nož na pušku, nož u nožnice, sastavljanje pušaka, pozdravljanje, stav gotovs, punjenje i kočenje puške.

3) Poznavanje zemljišta.

a) Osnovni pojmovi: zemljište, objekti i njihovi nazivi.

b) Ocena otstojanja: na razne načine.

c) Orijehtacija: na razne načine.

4) Vežba na zemljištu.

a) Vežbe osmatranja i izvidanja.

b) Vežbe brze orijentacije i kretanje određenim pravcima.

c) Vežbe približavanja, napad, odbrana.

d) Maršovanje: jedanput mesečno poludnevni marš do 12 km; 3 puta godišnje jednodnevni marš

do 20 km (3—4 km na sat); utakmice u maršovanju u obliku patrola sa opterećenjem od 5 kg.

e) Logorovanje: jedanput godišnje, postavljanje logora, služba u logoru spojeno sa maršovanjem ili putovanjem.

III. GRUPA

(od 18 do navršene 20 godine)

A. MORALNO I NACIONALNO VASPITANJE

Ponavljjanje poznatog gradiva.

1) *Vaspitanje karakternih osobina.*

Poslušnost, disciplina, osećaj dužnosti, druželjublje, častoljublje, hrabrost, odlučnost, izdržljivost i istrajnost.

2) *Naša Otadžbina.*

Naša Otadžbina i susedne zemlje (pregledno).

Pregled istorije našeg naroda.

Ponavljjanje celog gradiva iz geografije i istorije Jugoslavije.

3) *O vojnoj sili.*

Zadatak i značaj vojske za narod; organski sastav vojske (pretpostavljeni i potčinjeni, stariji i mladi). Izvori snage vojske; obaveza služenja u vojsci.

B. OPŠTE TELESNO VASPITANJE

Vežbe oblikovanja: Vidi na strani 43 i 44.

Vežbe učinka.

1) *Trčanja, skokovi, bacanja.*

a) Trčanja: brzo trčanje od 100—400 metara; ustrajno trčanje po šumi i polju do 10 minuta; štafetno trčanje 4×100 , $800 + 400 + 200 + 100$ i druge kombinacije; trčanje sa savladivanjem prirodnih prepona.

b) Skokovi: skokovi u prirodi (u daljinu, visinu i dubinu) preko prirodnih prepreka. Skokovi na skakalištu (u daljinu, u visinu); s mesta sa zaletom, paziti na tehniku skoka.

c) Bacanja: bacanje teškog kamena 5—7 kg (s mesta, sa zaletom); bacanje kugle 7,25 kg; bacanje ručne egzercirne bombe 400—600 gr iz stojećeg, klečećeg i ležećeg stava (u daljinu, rov i metu); bacanje palice i koplja.

2) *Vežbe na spravama.*

Potrebno je da vežbači u svakom času vežbanja vrše vis na rukama i to: ili na visokoj gredi, grani od drveta, debelom štapu ili konopcu. Vis i promena visa, njihanje, okreti, izdržaji, uzmaci, naupori za vesom o potkoleno.

Niska greda ili slična sprava: vežbe ravnoteže (hodanja i trčanja preko grede, preko prepreka, na gredi, prenošenje tereta).

Penjanje po užetu (sa prislonom i bez prislona). Stupanje i pomicanje po okomitom i kosoj lestvi.

3) *Igre.*

Kao za obveznike II grupe s time, da znaju takmičarske igre voditi i suditi.

4) *Različnost.*

Kao za obveznike II grupe.

5) *Borilačke vežbe.*

a) Otpori. Vučenje konopca.

b) Samoodbrana i razoružanje napadača. (Vežbe u padu, oslobođenje od napadača, odbrana protiv uboda nožem i razoružanje).

6) *Skupine.*

Teže skupine; upotreba skupina za savladivanje visokih zapreka.

Dodatak.

1) *Plivanje:*

a) istrajno plivanje, štafetno plivanje;

b) ronjenje u male dubine i plivanje pod vodom; plivanje ispod drugog plivača;

c) skokovi na noge i na glavu sa 1 i sa 3 m visine, startni skok;

d) igre u vodi, naročito igre s loptom (u plitkoj i dubokoj vodi);

c) spasavanje od davljenja: spasavanje samoga sebe (skidanje odeće i obuće u vodi, način plivanja za slučaj grčeva, oslobođenje od vodenih biljaka); spasavanje drugog (taktika spasavanja, način oslobođenja od davljenikovog hvatanja, plivanje s tere-
tom; prva pomoć davljeniku).

Cilj: svi obveznici treba da nauče dobro plivati na više načina, da se osposobe u spasavanju davljenika.

2) Smučanje:

Gde mesne prilike dozvoljavaju vrši se zimi smučanje.

Cilj: sigurna vožnja po težem zemljištu.

Estetske vežbe: Narodna kola, plesovi iz raznih krajeva naše Otadžbine uz pratnju narodnih instrumenata, lepi sastavi prostih vežbi.

C. SPECIJALNO TELESNO VASPITANJE

1) Strojna vežbanja.

Ponavljjanje i usavršavanje gradiva II grupe; vežbanje okretnih, bistrih obveznika u komandovanju.

2) Nastava gađanja.

a) Najvažnije iz teorije gađanja.

b) Pripremna škola: obuka u nišanjenju; obuka o okidanju; sjedinjena obuka u nišanjenju i okidanju; primenjena vežbanja za gađanje; obuka o pomeranju nišanske tačke; gađanje školskim metkom.

c) Školska gađanja: organizacija, izvršenje gađanja; dužnosti pojedinih organa na strelištu.

3) Poznavanje zemljišta.

Ponavljjanje gradiva II grupe.

4) Vežbe na terenu.

Ponavljjanje i usavršavanje (vidi II grupu obveznika, tačka a, b, c, d).

Maršovanje: 1 put mesečni poludnevni marš do 16 km, 3 puta godišnje jednodnevni marš do 25 km (4 km na sat).

Utakmice u maršovanju u obliku patrola sa opterećenjem do 10 kg.

Logorovanje: (1 put godišnje) postavljanje logora, služba u logoru (skopčano sa maršovanjem ili putovanjem).

5) O bojnim otrovima.

Opšti pojmovi o bojnim otrovima i njihovoj upotrebi.

Najpoznatiji bojni otrovi (opis, svojstva i dejstva).

Zaštita od bojnih otrova (maske, odelo). Prva pomoć otrovanim od bojnih otrova.

Vežbe sa maskom.

O.Br. 1849

26 marta 1935 godine

Beograd

Ministar fizičkog vaspitanja naroda,
Dr. Auer Ljudevit s. r.

ПРАВИЛНИК

О ОРГАНИЗАЦИЈИ И РАДУ ОТСЕКА ОБАВЕЗНОГ ТЕЛЕСНОГ ВАСПИТАЊА ОПШТИНЕ У . . . . .

Члан 1.

На основу § 20 Закона о обавезном телесном васпитању, а у циљу правилног и доброг организовања и рада обавезне наставе телесног васпитања, (градска) општина у . . . . . образује у своме саставу отсек, који носи назив: „Отсек обавезног телесног васпитања”.

Члан 2.

Отсек обавезног телесног васпитања има своје посебно деловодство и штамбиљ са натписом на пр.: „Општина града Београда, а испод тога „Отсек обавезног телесног васпитања” Т. В. Бр. и датум завода и развода.

Члан 3.

Отсек је у прибирању података, давању објашњења и наставе у унутрашњој, или равној преписци, самосталан и општи непосредно са потписом шефа. Преписку са вишим управним и надзорним властима, или већег значаја, врши под потписом претседника општине.

Члан 4

Дужности су отсека:

а) да сваке године до 1 априла уз помоћ руковалаца матичних књига и у сарадњи са регрутним отсеком, изради спискове по годинама рође-

ња целокупне омладине, која подлежи обавезном телесном васпитању, по Закону о обавезном телесном васпитању.

б) Да одреди и уреди потребне просторије и земљишта за одржавање наставе празничних течајева.

в) Да врши надзор над уредним и редовним одржавањем празничних течајева и лекарских прегледа и да се стара о одржавању реда и дисциплине у течајевима.

г) Да израђује и подноси на одобрење градској управи пројекат буџета отсека.

д) Да рукује фондом празничних течајева и чини предлоге за утрошак новца фонда у духу § 21 Закона о обавезном телесном васпитању и чл. 26 Уредбе.

ђ) Да редовно уноси промене у спискове обвезника обавезног телесног васпитања, а за отсељене доставља податке надлежној општинској управи.

Да прибира податке о досељеним који подлеже обавезном телесном васпитању, уводи их у своје спискове и у законом року упућује на часове наставе.

е) Да стално стоји у вези са друштвима и удружењима на територији градске општине, којима је Министарство физичког васпитања народа одобрило извођење обавезне телесне наставе, ради контролисања обвезника пријављених да су чланови тих друштава, те да обвезнике који напусте друштва уводи у наставу празничних течајева.

ж) Сарађује са наставницима празничних течајева; одређује замене спреченим за час; ставља им на расположење уџбенике, упуте и наређења надлежних власти, која се односе на наставу; у споразуму са овима врши поделу наставника на течајеве, односно групе у течају.

з) Стоји у вези са свима надлежним властима у духу Закона о обавезном телесном васпитању и по захтеву ових даје, или припрема, потребне одговоре, реферате или предлоге. Припрема за градску управу предлоге у циљу усавршавања рада празничних течајева, као и у циљу јавних часова, утакмица итд.

и) Води инвентар канцелариског материјала и прибора и справа и сретстава за вежбу обвезника празничних течајева; стара се о чувању и исправности тих сретстава и додељује их течајевима, а по свршеној настави прикупља их, чисти и чува; води бригу и надзор о чистоћи, проветравању и евентуалном загревању вежбаоница употребљених за наставу.

ј) Стара се о извршењу правилника предвиђених §§ 25 и 26 Закона о обавезном телесном васпитању и примени истих.

к) Чини предлоге о казнама обвезника, родитеља, старатеља, послодавца и осталих лица у смислу § 22 Закона о обавезном телесном васпитању.

Члан 5.

Отсек има:

1 Шефа стручњака по организациским, административним и техничким питањима телесног васпитања.

1 благајника фонда празничних течајева, који је у исто време и руковалац инвентара отсека и чувар справа и осталих сретстава за наставу празничних течајева

1—2 млађа лекара.

1—2 писара и

1 послужитеља.

Све особље сем шефа отсека, писара и послужитеља, може се узети из реда градских (општинских) службеника поред редовне дужности, док шеф, 1 писар и служитељ треба да су искључиво

само на овој дужности. Лекари могу бити и хонорарни употребљени искључиво за рад у празничним течајевима.

Члан 6.

За вршење надзора над радом, редом и дисциплином у празничним течајевима, као и да потпомогну отсек у погледу његовога рада, а нарочито за рад у духу Закона о градским општинама и Правилницима на основу истог Закона, одређују се два већника, (које изабере градско веће) и директор општег одељења (где оно постоји).

Одређени већници и директор општег одељења у исто време чине управни одбор фонда празничних течајева.

Члан 7.

Фонд празничних течајева, један је за све течајеве на територији општине; самосталан је и нема везе са општинским финансијама.

Овај фонд по §§ 20 и 21 Закона о обавезном телесном васпитању служи искључиво за издржавање празничних течајева, те се новац фонда има трошити само на:

а) набавку сретстава за извођење обавезне телесне наставе;

б) за уређење земљишта и вежбаоница где ће се изводити обавезна телесна настава;

в) за набавку канцелариског материјала и прибора за рад отсека и течајева;

г) за обиласке и контролу рада течајева и

д) за остале потребе око реда и дисциплине, рада, здравља и успешније наставе у празничним течајевима.

Фондом рукује и управља управни одбор који чине два већника (код општина по чл. 12 Уредбе по 1 већник сваке општине) и директор општег одељења градске општине. Шеф отсека обавезног телесног васпитања саветодавни је члан одбора.

Он према потреби сазива седнице управног одбора, припрема потребно за рад одбора, стара се о извршењу одлука одбора, пошто се добије сагласност надлежне власти, и води записник одборских седница.

Благајник фонда празничних течајева води све новчане књиге по Закону о Државном рачуноводству. Фонд нема касе, но се сав примљени новац одмах предаје по уложној књизи поштанској (општинској) штедионици на чување, или Државној хипотекарној банци, а по истој књизи и изузима новац подносећи и писмено решење управе фонда о изузимању новца. Сав утрошку новац правда се уредним документима о утрошку истог. За сваку седницу управе фонда празничних течајева благајник спрема извод стања фонда са изводом дотадашњих издатака и на име чега. Редовне месечне прегледе благајне фонда врши шеф отсека, а повремено лице које одреди градска (општинска) управа.

Члан 8.

За одржавање наставе у празничним течајевима у духу одредаба Закона о обавезном телесном васпитању, користиће се у првом реду земљишта, која су својина градске општине, а привремено уступљена појединим соколским друштвима, или спортским удружењима; школска дворишта и школске гимнастичке сале, или приземне учионице као и слободна градска земљишта, која би се са минималним издацима могла уредити за потребе наставе. (Чл. 10 Уредбе).

Сретства за наставу користиће се оних друштава и удружења којима је циљ телесно васпитање, а која је у ма коме виду помогла градска управа.

О поменутих потребама шеф отсека постићиће споразум са управитељима основних школа,

соколским и спортским друштвима и управником општинских добара.

Члан 9.

Подвоз за вршење обилазака празничних течајева, као и за пренос справа и сретстава потребних за наставу у празничним течајевима у колико је овај потребан даваће градске управе.

Члан 10.

Ближе одредбе о раду отсека за обавезно телесно васпитање прописаће шеф отсека споразумно са одређеним већницима за надзор празничних течајева и директором општег одељења градске управе. Упут за рад отсека доставиће на одобрење општинској управи.

Члан 11.

Док фонд празничних течајева не буде у могућности да сопственим сретствима издржава празничне течајеве, општинска управа попуњаваће фонд из својих сретстава.

Претседник градске општине,

У П У Т

ЗА РАД ОТСЕКА ОБАВЕЗНОГ ТЕЛЕСНОГ ВАСПИТАЊА
ОПШТИНЕ ГРАДА . . . . .

1.

Дужности шефа отсека:

Да руководи свима пословима отсека и да даје правац раду у смислу Правилника о организацији и пословању отсека, Закона о обавезном телесном васпитању и Уредбе о оснивању и раду празничних течајева; да даје сва потребна обавештења управној и надзорној власти; да спрема предлоге и реферате у погледу наставе, сретстава за исту, реда, рада и дисциплине како у течајевима тако и отсеку; да предузима мере у циљу уреднијег и савршенијег рада у празничним течајевима, евентуалног узајамног потпомагања, сарадње и контроле омладинаца, који подлеже обавезној телесној настави; да споразумно са наставницима изврши распоред њихов на поједине празничне течајеве и распоред по групама обвезника; да споразумно с наставницима предлаже мере за оне обвезнике, њихове родитеље, старатеље и послодавце, као и остала лица, која се огреше о § 22 Закона о обавезном телесном васпитању; да изврши поделу града на реоне празничних течајева, одреди број течајева према броју обвезника и погодних земљишта, односно вежбаоница за извођење наставе; да у споразуму са наставницима предузме мере за евентуално уређење земљишта као и вежбаоница где ће се настава изводити; да се

стара о тачном састављању и уредном вођењу и попуњавању спискова обвезника обавезне телесне наставе; да се стара о раду, владању и вршењу службе потчињеног му особља; да се стара о уредном посеђивању наставе од стране обвезника и наставника као и о реду и дисциплини при настави; да се стара о чувању и одржавању сретстава за извођење наставе, као и правилном раду Фонда празничних течајева; да руководи и свима осталим пословима у духу Закона о обавезном телесном васпитању, Правилника о организацији и раду отсека обавезног телесног васпитања и Уредбе о оснивању и раду празничних течајева.

2.

Дужности благајника Фонда празничних течајева:

Да се стара о томе, да се имовина Фонда троши искључиво на издржавање празничних течајева; да тачно и уредно води све књиге благајне овога Фонда; да сваку суму новца одмах по пријему предаје по књизи на чување и приплод Поштанској (општинској) штедоници или Државној хипотекарној банци; да са шефом отсека израђује предлог буџета отсека; да тачно и уредно води инвентар отсека и стара се о чувању и одржавању справа и осталих сретстава за наставу у празничним течајевима у колико су иста имовина отсека, као и да се иста благовремено предају наставницима, а по свршеној настави сместе у складште; да води рачуна о штедњи канцелариског материјала, прибора и намештаја.

3.

Дужности лекара су:

Да учествује у лекарској комисији за оцену способности обвезника обавезног телесног васпитања, уноси податке у спискове антропометриског мерења, врши повремене прегледе ради евентуал-

ног ослобођења појединих обвезника од појединих вежби, или ради хигијенских мера; наставници су празничног течаја у колико програм наставе предвиђа знање из хигијене.

4.

Дужности писара:

Да заједнички, по упутству шефа отсека израде спискове обвезника обавезног телесног васпитања по годинама рођења, а по том по реонима; да изврше проверу по овим списковима и утврде, који су обвезници у којим организацијама телесног васпитања те треба да се ради тога ослободе похађања наставе у празничним течајевима; да устроје посебан списак за антропометриска мерења свих обвезника; да антропометриско мерење унесу у спискове у колико овај посао не врше лично лекари.

Посебне дужности:

Први писар кога одреди шеф отсека, чуваће спискове обвезника и у ове уносити све промене; води деловодни протокол и регистар; прима и заводи пошту и ову предаје шефу отсека; разводи свршену пошту и отпрама је. Врши и остале послове које му одреди шеф отсека.

Други писар врши дужност дактилографа; води статистичке податке; чува спискове антропометриског мерења и помаже лекарима у уношењу (уписивању) мерења у спискове; води и чува спискове ослобођених од обавезне телесне наставе и ослобођење уноси у примедбу прозивних спискова; стара се да привремено ослобођени на време почну наставу.

Отправља и остале послове по наређењу шефа отсека.

5.

Дужност служитеља је општа служитељска — одржавање у реду и чистоти просторија отсека,

разноси пошту; служитељ је помоћник благајника у чувању, одржавању и преносу сретстава за извођење наставе.

6.

Састављање спискова обвезника обавезне телесне наставе

Ово је први и један од најзначајнијих послова отсека, те му треба поклонити крајњу пажњу, а тачност и савесност у раду.

Важност овога посла појачана је тиме, што ће ови спискови у многоме помоћи и регрутном отсеку, који ће од уредности и тачности ових спискова имати огромне користи. Сем тога по овим списковима уживаће обвезници олакшице при служењу у кадру војске и морнарице у духу § 26 Закона о обавезном телесном васпитању, те је и тиме појачана важност потпуних и тачних спискова и вођења уредних промена у овима.

Спискови се састављају по годинама рођења; сви рођени једне године уносе се у један списак.

Списак се почиње са рођеним 1916 године.

Најмлађи, које треба унети у списак (сада при првом састављању спискова), јесу рођени 1925 године. Од њих нико неће бити на обавезној настави у току 1935 године јер они навршују 10 година старости у 1935 години. Обавезној пак настави подлеже обвезници од довршене основне школе, за оне који не похађају продужну школу, а школа основна завршава се обично у навршеној 10 години и 1. јула, ипак треба имати њихов посебан списак, како би се у току зиме 1935/36 годину расчистило са њима и они који подлеже обавезној телесној настави увели у дефинитиван списак у току месеца марта а на наставу позвали од 1936 године.

У току зиме 1936/37 године треба уносити у списак оне рођене 1926 године и тако сваке године једна се година уписује а једна — која је навршила 20 година — исписује се.

Дакле одмах треба приступити састављању спискова рођених 1916, 1917, 1918, 1919, 1920, 1921, 1922, 1923 и 1924 године, а у току зиме 1935/36 године рођених и 1925 године.

Спискови су посебни за рођене у месту односно у подручју града (општине) а посебни за досељене, који немају завичајност тог места, но су у њему привремено.

У спискове се уноси сва мушка омладина била у школама или не, јер се спискови сачињавају на основу књига рођених и умрлих (умрли се бришу и не уносе у списак, али при састављању спискова мора се преконтролисати књига умрлих). Свештеници или руковођи матичних књига дужни су доставити спискове по тражењу општинске управе или дозволити лицу, које одреди општинска управа да изврше препис из књига рођених и сравњење са књигом умрлих.

За досељене (стално или привремено) податци ће се узимати из пријавних књига.

Овакве спискове називамо привременим списковима и из њих се сачињавају поступним путем дефинитивни спискови, звани општи т.ј. спискови само оне омладине која по Закону подлежи обавезној телесној настави у празничним течајевима.

Из привремених спискова добиће се општи спискови на овај начин:

Градске (општинске) управе позивом умолиће родитеље, старатеље и послодавце да извести отсек о свима лицима рођеним од 1916 до 1925 године, која потпадају под обавезно телесно васпитање било да се налазе у месту (граду) или да су ван истог; било рођени у граду или у исти досељени стално или привремено.

Позиви грађанству ради пријаве обвезника обавезне телесне наставе треба да се обнављају сваке године, најбоље почетком месеца октобра, за обвезнике који заврше основну односно продужну школу, напусте школовање у току те године, или који се доселе.

Спискови израђени по пријавама родитеља, старатеља и послодаваца стварно су општи спискови, јер ће и ови пријављивати само оне који нису на школовању, а у исто време дати потребне податке и о обвезницима да ли су и у којем соколском друштву или витешкој и спортској организацији. Ове спискове треба сравнити са списковима добијеним од свештеника или руковођа матичних књига, нарочито због година рођења и тако добити опште спискове.

Као последње сретство за сравњење овако састављених спискова, може послужити и ово:

Затражити од свих мушких занатских и трговачких омладинских и шегртских школа спискове њихових ђака па тај списак сравнити са општим списком и неслагање испитати и проверити.

Али тим рад на списковима још није завршен: у општим списковима треба ставити примедбу за сваког обвезника који је активан члан-вежбач соколских друштава и чета и оних удружења и установа којима је циљ телесно васпитање, а која имају дозволу од господина Министра физичког васпитања народа за извођење обавезне наставе телесног васпитања (§ 7 тач. 2 и § 9 Закона о обавезном телесном васпитању).

Кад се и ова приметба унесе тада су општи спискови потпуно сређени и из њих се граде спискови реонски т.ј. спискови по реонима признаних течајева (ако ће ових бити више) по којима ће наставници вршити прозив т.ј. контролу уредног похођањ наставе у своме празничном течају. У прозивне спискове не уносе се они обвезници који су вежбачи у соколским друштвима и четама или витешким и спортским организацијама које имају одобрење за извођење обавезне телесне наставе.

Општи спискови имају ове рубрике: 1) Редни број; 2) презиме и име (цело очево); 3) рођен (дан, месец и година); 4) место рођења (село, срез и ба-

новина); 5) занимање обвезника; 6) стан (улица и број); 7) родитељ, старатељ или послодавац (презиме и име, улица и број стана); 8) почео течај (дан, месец и година); 9) прекинуо течај и због чега (дан, месец и година); и 10) примедба.

Спискови досељених исти су и засебни.

За време рада на списковима рад је и на подели града на реоне празничних течајева ако ће ових бити више. Реони се поклапају са реонима основних школа, а у колико је потребно спајање два или више реона, ово треба извршити пре састављања спискова по реонима (прозивних). При овој подели води се рачуна о двома чињеницама: месту где се може изводити настава без већих издатака за уређење земљишта и вежбаоница и броју (целокупном броју) обвезника. Ако има више таквих места узима се у процену и удаљеност од улице становања обвезника. Прозивни спискови издвојиће обвезнике од навршених 10 до навршених 14 година, затим од 15 до навршених 17 година и најзад од 18 до 20 година. Сав рад на одређивању реона може бити дефинитиван тек после завршених општих спискова обвезника и после споразума са соколским и спортским друштвима, која имају вежбалишта (игралишта).

Састављање прозивних (реонских) спискова бива из општих спискова тако, да се у реонски списак уноси сваки обвезник, који станује у улицама које припадају томе реону (празничном течају).

Празнични течајеви означавају се првенствено римским бројевима, а по том било називом краја на пр. II. ВОЖДОВАЦ, IV. НЕИМАР, VI. КАРА-БУРМА, било именом улице у том крају или и којим другим.

Прозивни (реонски) спискови служе искључиво наставницима ради прозива обвезника, а по том отсеку да трага за оним обвезницима који изостану од наставе. На крају пак сваке наставне године

из ових спискова убележавају се изостанци у примедбу општих спискова.

Спискови без разлике назива чувјау се највећом пажњом и у њих, сем одређених лица из отсека, нико не може ништа уносити нити се они могу на увиђај давати.

Све остало о списковима наредиће шеф отсека.

7.

При избору вежбалишта и вежбаоница руководиће се следећим:

Да за наставу празничних течајева користи вежбалишта и вежбаонице месних соколских и спортских друштава, а у првом реду оних од тих друштава, која су добила земљишта од градске (општинске) управе или су од ове уживали новчану или другу материјалну помоћ.

У сваком случају шеф отсека уз помоћ одређених већника треба да постигне сагласност са таквим друштвима.

У недостатку оваквих земљишта изабраће се дворишта основних школа, а у недостатку вежбаоница, у колико је то потребно, настава ће се у зимском времену, изводити у приземним учионицама, које треба за овакве случајеве испразнити.

У крајњем случају, по тражењу шефа отсека, општинска управа уступиће привремено, подесно и неискоришћено општинско земљиште, које би се минималним издацима уредило за извођење обавезне телесне наставе. Где је могуће треба градити стална вежбалишта.

8.

Једновремено са радњом на добијању вежбалишта и вежбаоница ради се на сагласности са поменутих друштвима да се обвезници празничних течајева користе и потребним сретствима за наставу тих друштава. У колико се не би могла постићи сагласност, шеф отсека у споразуму са

наставницима предлаже градској управи набавку најнужнијих сретстава износећи у предлогу количину и вредност, као и фирме код којих се могу ова сретства набавити.

Принцип крајње штедње и овде треба да буде заступљен и онда када фонд празничних течајева буде добро стајао, а дотле настава ће се изводити у главном користећи сретства друштва, или слободним вежбама за које нису потребна никаква сретства.

Набављена сретства уносе се у инвентар отсека, а благајник (руковалац инвентара) стараће се о месту и начину смештаја, чувања и издавања ових наставницима. За свако оштећено сретство за наставу руковалац и наставник подносе реферат шефу отсека, који ће извидети узрок и пронаћи кривца и даље предузети мере о поправци сретстава на рачун проузроковача квара или на рачун отсека.

9.

У духу § 14 Закона о обавезном телесном васпитању шеф отсека ангажоваће потребан број наставника за празничне течајеве према броју течајева, броју и категорији обвезника и броју предмета, како би успех у настави био загарантован. Ангажовање је по добровољном пристанку наставника, а само ако се добровољним пристанком не може попунити наставнички кадар, шеф отсека чини предлог да попуно изврши Министарство физичког васпитања народа.

Шеф отсека споразумно са наставницима одређује који ће наставници предавати у којим течајевима, а по том наставници бирају предмете које ће предавати у својим течајевима.

Тада се наставницима саопштавају места за извођење наставе за поједине течајеве и сретства којима се располаже; у исто време предају им се спискови обвезника ради прозива.

У отсеку се воде спискови наставника појединих течајева и предмета, као и распоред наставе. Ови спискови служе за благовремено одређивање замене спречених да дођу на час наставе, као и за предлоге за награду по § 16 Закона о обавезном телесном васпитању и чл. 8 Уредбе о оснивању и раду празничних течајева.

10.

У сваком течају водиће се дневник рада. Дневник ће устројити отсек. У дневник се уносе: дан, месец, година; број обвезника течаја; број обвезника на часу; није дошао на час (овде прво број а по том имена оних који нису дошли); кратак садржај пређеног градива. По споразуму наставника један од њих уноси све, или први који је вршио прозив уноси све сем садржаја пређеног градива, а то да унесе сваки наставник за свој предмет. У напомени дневника рада уносе се запажања наставника. Дневник рада стајаће код чувара вежбалишта (вежбаонице) или ће га отсек слати пре почетка наставе. Дневник је један за све групе.

Дневник рада служи за податке о настави и уредности посеђивања наставе како би се до идућег дана наставе (селедећег празника) у отсеку трагало за неуредним обвезницима. Сем тога на месец дана пре завршетка наставне године шеф отсека са наставницима, упоређивањем програма наставе и пређеног градива, предузима мере да се до краја наставне године пређе оно што дотле није, да се учврсте знања из појединих градива, или да се у новој наставној години пре програма за ту годину, допуни непређено или брзо пређено у прошлој години. Према томе дневник рада пружа искуство за рад у следећој години.

Дневник је у исто време и контролник назорницима обавезне телесне наставе.

11.

Архива отсека чува се сређена и регистрована. На крају сваке године шеф отсека одређује комисију која ће извршити преглед исте и саставити списак акта без икакве вредности. Пошто шеф отсека прегледа списак комисије, наредиће да комисија спали предложена акта.

Спискови обвезника, без разлике назива списка, стални су документи и поверљиви су за сваког сем особља и наставника. Акта новчане природе, као и инвентарска, када се рад по истима заврши, са разводом у деловоднику, по књизи предају се благајнику (руковаоцу инвентара) на чување. Сву примљену пошту у току дана деловодиста заведе, а сутрадан у 8 часова предаје шефу отсека на маркирање. Акта хитне природе заводе се и предају шефу одмах. Начелно одсек нема поверљиве поште; у колико се поверљива пошта добија отвараће је једино шеф отсека и у колико поверљивост захтева радиће је лично, а лично водити поверљиви деловодни протокол.

Сва акта прошла кроз деловодни протокол у току једног дана, имају се истог дана и регистровати.

Развод у деловодном протоколу не може бити без потписа акта (шефа отсека). Акта примљена у рад истог дана имају се и завршити.

Сваки акт који потиче из отсека мора имати своју копију.

Акта се ван отсека не могу давати из руке у руку, но само по књизи разноса (предаје) поште.

По свршеном канцеларијском времену, ни један списак нити акт не може остати на столу, све се има закључати а кључ собом носити.

12.

Буџет отсека израђује се у току месеца октобра и почетком месеца новембра сваке године, на овај начин:

а) Шеф отсека, како у току године, тако и при крају сваке године из дневника рада, личног запажања и сазнања од наставника прибира податке о недостајућим потребним сретствима за извођење наставе и потребама уређења вежбаоништа и вежбаоница. Са наставницима изврши прорачун вредности горе изнетог.

б) Са благајником врши прорачун потреба канцеларијског намештаја, прибора и материјала.

в) Са шефом персоналног отсека градске управе прорачунава годишњи издатак на плате, евентуална унапређења или нова потребна постављења. Са осталим шефовима градске управе споразумева се и о осталом што утиче на израду буџета.

Изнето под а), б и в) јесте расход буџетски. Ну како плате особља, огрев, осветљење, вода и евентуална најамнина стана (канцеларија) иде на терет општег одељења општине града, то се изнето само под: а) и б) уноси у пројекат буџета отсека, а прорачунато под в) са прорачунатим трошковима на огрев, осветљење, воду и евентуалну најамнину, благовремено доставља општем одељењу ради уношења у пројекат буџета општег одељења. Ово све док празнични фонд не буде успособљен да се из истог исплаћују и плате службеника.

Приходи отсека који утичу на израду буџета отсека јесу само стање фонда празничних тецајева.

Разлика између стања фонда и изнетог под: а), б и в) чини буџет отсека.

Кад одређени већници као надзорници отсека и директор општег одељења, односно одређено лице, прегледају и одобре пројекат буџета, шеф отсека доставља тај пројекат претседнику градске општине.

13.

Управљање и руковање фондом празничних течајева предвиђено је у Правилнику за рад отсека телесног васпитања.

Предлог за казне по § 22 Закона о обавезном телесном васпитању, наставници подносе шефу отсека, а овај у оправданим случајевима чини даље предлоге у смислу Закона, консултујући правног референта градске управе, односно већнике одређене за надзорнике телесног васпитања.

Правни референт, односно надзорници, надлежни су само у погледу оцене форме и потпуности образложења пријаве, односно тужбе.

На исти начин поступаће и особље отсека у случају примене тач. 5. § 22 Закона о обавезном телесном васпитању.

14.

Све особље отсека дужно је да се према обвезницима празничних течајева, као и према сваком грађанину са којим дође у додир у службеном послу, опходи предусретљиво и пристојно.

Начелно сва обавештења даје свакоме шеф отсека, али обавештења обвезницима о месту и времену њиховог рада у течајевима, исправке у подацима, извештавања о привременом ослобођењу од наставе и дану поновног доласка и т. сл. могу давати и службеници отсека.

Особље отсека у времену канцеларијског рада може се са рада удаљити само по одобрењу шефа отсека.

Особље се може употребити за потребне послове и на терену у времену извођења наставе у течајевима.

Либ.бр. 36294